

Robert Kunkel

Profesor Andrzej Tomaszewski (1934-2010)

W dniu 25 października 2010 zmarł nagle w Berlinie profesor Andrzej Tomaszewski – wybitny uczyony o międzynarodowym prestiżu, historyk i badacz zabytków architektury, specjalista w dziedzinie teorii ochrony i konserwacji zabytków, piastujący najwyższe stanowiska w polskich i międzynarodowych instytucjach naukowych i gremiach konserwatorskich.

Urodził się w Warszawie w roku 1934. W roku 1959 uzyskał dyplom historyka sztuki na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, a w 1962 architekt na Politechnice Warszawskiej. Studiował też na Uniwersytecie w Poitiers we Francji i na Uniwersytecie Sapienza w Rzymie. Promotorem Jego pracy doktorskiej był prof. Piotr Biegański. Tytuł naukowy profesora nauk technicznych uzyskał w roku 1976. Był też członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk oraz członkiem Niemieckiej Akademii Urbanistyki i Planowania Przestrzennego.

Jako profesor na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej prowadził wykłady i seminaria z historii architektury powszechnej i konserwacji zabytków. W latach 1973-1981 i 1987-1988 był dyrektorem Instytutu Podstaw Rozwoju Architektury (późn. Instytutu Historii Architektury i Sztuki), a od 1998 roku kierownikiem Zakładu Konserwacji Zabytków WAPW. W latach 1982-1985 był także profesorem w berlińskim Wissenschaftskolleg (Kolegium Naukowym), a w latach 1986-1987 na Uniwersytecie Jana Gutenberga w Moguncji, gdzie kierował Zakładem Kultury Polskiej (Schwerpunkt Polen).

Początkowo głównym obszarem Jego zainteresowań naukowych była mediewistyka. Brał czynny udział w badaniach archeologicznych (Wiślica, Strzelno, Jędrzejów, Wąchock, Opatów, Prandocin, Sandomierz). Dzięki Jego badaniom światło dzienne ujrzała romańska posadzka rytowana w kolegiacie wiślickiej, jedno z najwybitniejszych dzieł sztuki XII wieku w Europie Środkowej. Jego pracą habilitacyjną była książka o romańskich kościołach emporowych na terenie Polski, Czech i historycznych Węgier. Był też autorem projektów konserwatorskich takich obiektów, jak kolegiata

On 25 October 2010, Professor Andrzej Tomaszewski died suddenly in Berlin – an eminent scientist of international renown, a historian and researcher of architecture monuments, a specialist on the issue of theory of monument protection and conservation, who held the highest posts in Polish and international scientific institutions and conservation committees.

He was born in Warsaw in 1934. In 1959 he received his degree in history of art at the Faculty of History of the Warsaw University, and in 1962 the degree in architecture at the Warsaw Polytechnic. He also studied at the University of Poitiers in France and the Sapienza University in Rome. Professor Piotr Biegański was the supervisor of his doctoral thesis. He was granted the title of Professor of Sciences in 1976. He was also a senior fellow at the Polish Academy of Sciences and a member of the German Academy of Urban and Spatial Planning.

As a professor at the Faculty of Architecture of the Warsaw Polytechnic, A. Tomaszewski lectured and ran seminars on the history of general architecture and monument conservation. In the years 1973-1981 and 1987-1988 he was the director of the Institute of Rudiments of Architecture Development, (later Institute of History of Art and Architecture), and since 1998 he was the director of the Monument Conservation Unit of WAPW. In the years 1982-1985 he was also a Professor at the Wissenschaftskolleg (Scientific College) in Berlin, and during the years 1986-1987 at the Jan Gutenberg University in Mainz where he managed the Polish Culture Unit (Schwerpunkt Polen).

Initially, medieval studies were the main area of his scientific interest. He actively participated in archaeological excavations (Wiślica, Strzelno, Jędrzejów, Wąchock, Opatów, Prandocin, Sandomierz). Owing to his research a Romanesque engraved floor was discovered in the collegiate church in Wiślica, which is one of the most magnificent 12th century masterpieces in Central Europe. His habilitation work was a book concerning Romanesque empora churches in the lands of Poland, Czech and historic Hungary. He was also the author of conservation

i dom Długosza w Wiślicy, kolegiata w Opatowie, rzymska willa i kościoły romańskie w Taliándörögđ (Węgry), katedra św. Lamberta w Liege w Belgii, zamki Nicastro i Amendolea Vecchia w Kalabrii czy średniowieczna wieś Condorcet we Francji.

W roku 1988 powołany został na stanowisko dyrektora generalnego Międzynarodowego Centrum Badań nad Ochroną i Konserwacją Dziedzictwa Kulturowego w Rzymie (ICCROM), które piastował do roku 1992, a następnie wszedł w skład Rady Naukowej Centrum. W latach 1984-1993 był prezesem Międzynarodowego Komitetu Kształcenia Konserwatorów Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS, później honorowym prezesem tego Komitetu. Od 2003 do 2009 był prezesem Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS. Od roku 2009 był wiceprezesem PKN ICOMOS i prezesem Międzynarodowej Rady Muzeów ICOM. Był też delegatem Polski w Komitecie Światowego Dziedzictwa UNESCO i w Komitecie Dziedzictwa Kultury Rady Europy. Był współorganizatorem i współprzewodniczącym, wraz z profesorem Detthardem von Winterfeldem, corocznych spotkań polskich i niemieckich historyków sztuki.

W latach 1995-1999 jako Generalny Konserwator Zabytków Rzeczypospolitej Polskiej kierował Państwową Służbą Ochrony Zabytków. Stworzył system ogólnospołecznej odpowiedzialności za ochronę materialnych nośników pamięci narodowej oraz doprowadził do wpisu na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO m.in. tak znaczących dóbr kultury, jak zamek w Malborku, zespół staromiejski Torunia oraz kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze na Śląsku. Był przewodniczącym Rady Ochrony Zabytków przy Prezydencie m.st. Warszawy, członkiem Rady Programowej Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, Komisji Konserwatorskiej Muzeum Pałacu w Wilanowie i rady naukowo-programowej Europejskich Targów Konserwacji i Restauracji Zabytków w Lipsku.

Swoje doświadczenia badawcze i organizacyjne zawarł w ponad 250 pracach z dziedziny ochrony i konserwacji zabytków wydanych w Polsce i poza jej granicami, a dotyczących się historii architektury i archeologii średniowiecznej, historii kultury XIX wieku, metodologii badań zabytków architektury i kształcenia konserwatorów. W ostatnich latach publikował liczne artykuły dotyczące w szczególności międzynarodowej strategii ochrony dóbr kultury oraz problemów teoretycznych ochrony i konserwacji dziedzictwa kultury, pojęcia wspólnego dziedzictwa czy autentyczności zabytku w różnych kulturach.

Za swoją działalność otrzymał m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Zasługi I Klasy Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec, Nagrodę im. Brata Alberta, nagrodę kulturalną Rzymu – Alba di Roma, w roku 2003 Główną Nagrodę Kulturalną im. Georga Delio, a w 2010 Nagrodę Fundacji Kronenberga im. Profesora Aleksandra Gieysztor. Był honorowym obywatelem miasta Jawora i miasta Bova we Włoszech.

projects for such objects as: the collegiate church and House of Długosz in Wiślica, the collegiate church in Opatow, a Roman villa and Romanesque churches in Taliándörögđ (Hungary), the cathedral of St. Lambert in Liege in Belgium, Nicastro and Amendolea Vecchia castles in Calabria or the medieval village of Condorcet in France.

In 1988, A. Tomaszewski was appointed director general of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property in Rome (ICCROM), the post he held until 1992 when he became a member of the Centre Scientific Council. During the years 1984 – 1993, he was the chairman of the International Conservator Training Committee at the International Council on Monuments and Sites ICOMOS, and later an honorary chairman of that Committee. Since 2003 to 2009, he was the president of the Polish National Committee of ICOMOS. Since 2009, he was the vice-president of PKN ICOMOS and the president of the International Council of Museums ICOM. He was also a Polish delegate at the UNESCO World Heritage Committee and at the Council of Europe Cultural Heritage Committee. With Professor Detthard von Winterfeld he was a co-founder and co-president of annual meetings of Polish and German art historians.

In the years 1995-1999, as the General Monument Conservator for the Republic of Poland, A. Tomaszewski was in charge of the National Monument Protection Service. He created the system of nation-wide responsibility for protecting material means conveying national memory, and succeeded in entering such significant objects as the castle in Malbork, the old town complex in Torun and the Churches of Peace in Świdnica and Jawor in Silesia, in the UNESCO World Cultural Heritage list. He was the president of the Monument Protection Council by the President of the Capital City of Warszawa, and a member of: Program Council of the International Centre of Culture in Krakow, Conservation Commission at the Wilanow Palace Museum and the scientific program board for European Fair of Monument Conservation and Restoration in Leipzig.

Professor Tomaszewski encompassed his scientific and organising experience in over 250 works on the issue of monument protection and conservation, published in Poland and abroad, and concerning the history of medieval architecture and archaeology, history of the 19th-century culture, research methodology of architecture monuments and education of conservators. In recent years he published numerous articles concerning particularly international strategy for protecting cultural heritage, theoretical problems connected with protection and conservation of cultural heritage, and the concept of common heritage or authenticity of a historic monument in different cultures.

For his achievements Professor Tomaszewski received e.g. Knight's Cross of the Order of Polonia Restituta, Cross of Merit 1st class of the Order of Merit of the Federal Republic of Germany, the Award of Brother Albert, the cultural award of Rome – Alba di Roma, in 2003 the Main Cultural Award of Georg Delio, and in 2010 the Professor Aleksander Gieysztor Award from the Kronenberg Foundation. He was an honorary citizen of the city of Jawor and the city of Bova in Italy.